

18.11.2022

Група № 32

Урок № 27

Тема уроку: «Участь українських письменників у Другій світовій війні.

Засилля соцреалізму в мистецтві повоєнного періоду»

Мета уроку: ознайомити учнів із літературним процесом періоду Другої світової, спонукати до читання творів; розвивати аналітичне мислення, вміння систематизувати й узагальнювати, виділяти головне, висловлювати власну думку; активізувати міжпредметні зв'язки; виховувати почуття патріотизму, відповідальності за майбутнє.

Матеріали до уроку:

1. Опрацюйте ст. 164-165 у базовому підручнику: *Українська література (рівень стандарту): підручник для 11 кл. закл. загальн. середн. освіти/ Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2019. – 256 с.*

2. Законспекуйте матеріал до уроку в робочому зошиті (основне):

Початок війни, необхідність боротися із загарбниками згуртувала національні сили, піднесла патріотичний дух. Частина письменників добровільно пішла на фронт; мужньо воювали на фронтах та в партизанських загонах, отримували важкі поранення, мали бойові нагороди, деякі пройшли шлях від рядового до офіцера — О. Гончар, М. Стельмах, Г. Тютюнник, Ю. Збанацький та ін. О. Довженко, А. Малишко, М. Бажан, Л. Первомайський, С. Олійник, К. Гордієнко працювали співробітниками фронтових газет і на радіо, виборюючи перемогу полум'яним словом.

Багатьох митців разом із сім'ями було евакуйовано до Уфи та Саратова, де вони продовжували свою працю, намагаючись внести частку в перемогу над фашизмом. І. Кочерга, наприклад, написав п'єсу «Ярослав Мудрий» (1944), в основу якої було покладено ідею згуртованості національних сил. Синівські почуття, сповнені любові до свого народу, віри в його безсмертя й ненависті до ворогів, відтворили у віршах М. Бажан («Клятва»), П. Тичина («Я утверджуюсь»), А. Малишко («Україно моя»), В. Сосюра («Лист до земляків»). Ці твори друкувалися в листівках, які розкидали з літаків на окупованих територіях.

Звичайно, тоталітаризм і соцреалізм нікуди в цей період не зникли, тому більшість творів були ура-патріотичними, що продовжували славити вождів, без яких наш народ самостійно «і кроку не міг ступити». Але жива правда все ж пробивала собі дорогу в мистецтво.

Письменники, які з різних причин і в різний час опинилися за кордоном, мали змогу говорити відкрито, на повний голос. Помітну роль у літературному житті українців відіграло об'єднання МУР (Мистецький Український Рух), членами якого були І. Багрянний, Є. Маланюк, У. Самчук, В. Барка, О. Лятуринська та ін. Головні теми їхніх творів — викриття сталінського тоталітарного режиму. Як приклад можна навести твори І. Багряного «Тигролови», «Сад Гетсиманський», В. Барки «Жовтий князь», У. Самчука «Марія». Відчутно вразив читача реалістично-психологічними картинами роман В. Винниченка «Слово за тобою, Сталіне!». Письменник зумів тонко і правдиво відтворити атмосферу страху, безправ'я, духовної задухи в СРСР.

Тільки після смерті Сталіна й викриття культу особи настає певна лібералізація в житті письменників. 1954 року М. Рильський, О. Довженко, А. Малишко виступили із закликами перенести центр уваги митців на людину, її переживання, радості та страждання, активніше звертатися до національних традицій.

Перемога в Другій світовій війні, до якої український народ доклав величезних зусиль, сприяла зміцненню його морального духу, піднесенню гордості та національної самосвідомості. Наші люди в складі радянської армії, рухів опору зарубіжних європейських країн познайомилися з іншим способом життя — цивілізованих, відкритих для демократії країн. І це привело до переконання, що після величезних жертв і перемоги український народ, як і інші народи СРСР, заслуговує на поліпшення свого матеріального становища, справедливе демократичне суспільство.

Сталінський режим відреагував на такі настрої посиленням ідеологічного тиску, репресіями. Ситуація ускладнювалася ще й післявоєнною розрухою та голодом 1947 року. Саме через «цензуру» жорстокі реалії війни, труднощі повоєнного лихоліття не були описані на сторінках літературно-художніх видань. «Соцреалізм» зобов'язував лише славити партію та її вождя, під мудрим

керівництвом якого (і тільки завдяки йому!) відбувалися значні успіхи й перемоги.

Однак і за таких несприятливих умов українським письменникам вдалося створити чимало яскравих та колоритних полотен на зразок трилогії О. Гончара «Прапорonosці», першої частини роману М. Стельмаха «Велика рідня» — «На нашій землі», «Київських оповідань» Ю. Яновського, гуморесок Остапа Вишні та ін.

Письменники на війні

Письменники-фронтовики	Письменник и-партизани, підпільники	Загиблі	Найвідоміші твори
Кореспонденти військових газет, радіо і т. ін.: О. Довженко, М. Бажан, А. Малишко, Л. Первомайський, С. Олійник, Я. Галан, П. Паня, О. Копиленко, К. Гордієнко та ін. Воїнами Червоної армії були О. Гончар, М. Стельмах, Г. Тютюнник, І. Багмут, П. Воронько, П. Глазовий, А. Дімаров, П. Загребельний та ін.	М.Вороний, В. Земляк, Ю.Збанацький	М. Трублаїні, О. Десняк, К. Герасименко — на фронтах. С. Тудар, О. Гаврилюк — під бомбардуванням. Л. Старицька-Черняхівська розстріляна за наказом НКВС. О. Теліга — розстріляна у Бабиному яру. О. Ольжич — у фашистському концтаборі	Вірші «Я утверджуюсь!» П. Тичини; «Любіть Україну» В. Сосюри; кіноповість «Україна в огні» О. Довженка; цикл поезій «Україна» А. Малишка; драма «Ярослав Мудрий» І. Кочерги; поеми «Похорон друга» П. Тичини, «Данило Галицький» М. Бажана, «Мандрівка в молодість» М. Рильського та ін.

Однією з найяскравіших постатей у мистецтві ХХ ст. був Олександр Довженко. Не так багато українських фільмів називають кращими серед 12 кінобестселерів світу; далеко не кожен із видатних митців удостоюється того, щоб ЮНЕСКО назвало рік його ім'ям (а саме 1994 рік був роком О. Довженка); не до кожного прислухаються навіть вожді.

Американці назвали Довженка кращим поетом кіно, греки — Гомером ХХ ст., японці вважали, що найкращі їхні фільми створено під впливом українського кінорежисера. Чарлі Чаплін говорив, що слов'янство дало світові в кінематографії одного митця — О. Довженка.

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

ledishade@ukr.net

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.

18.11.2022

Група № 32

Урок № 28

Тема уроку: «Трагічна творча біографія Олександра Довженка. Відомий у світі кінорежисер, засновник поетичного кіно. «Щоденник» – джерело історії життя О. Довженка і трагічної доби»

Мета уроку: ознайомити учнів із життєвим і творчим шляхом Олександра Довженка; формувати компетентність саморозвитку і самоосвіти; розвивати аналітичне мислення учнів через інтеграцію знань про історію, літературу, кіномистецтво; виховувати шанобливе ставлення до українських митців; розкрити учням важливість «Щоденника» для розуміння правдивого відображення тогочасної дійсності.

Матеріали до уроку:

1. Опрацюйте ст. 165-168 у базовому підручнику: *Українська література (рівень стандарту): підручник для 11 кл. закл. загальн. середн. освіти/ Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2019. – 256 с.*

2. **Перегляньте відео до уроку на YouTube:**

https://www.youtube.com/watch?v=BwbTqt6g9os&ab_channel

https://www.youtube.com/watch?v=jLJ_AweFWjQ&ab_channel

3. **Законспектуйте матеріал до уроку в робочому зошиті (основне):**

Народився Олександр Довженко 10 вересня 1894 р. в с. В'юнище на Чернігівщині у родині неписьменних селян.

Навчався у місцевій початковій та вищій школах.

У 1911р. вступив до Глухівського вчительського інституту.

Після закінчення інституту у 1914р. учителював у Житомирі, Києві.

У 1917р. вступив до Київського комерційного інституту на економічний факультет.

Захопившись революцією, служить у петлюрівській армії. За це у 1919 р. засудили його до ув'язнення в концтаборах. Однак його врятували.

У 1920 р. приєднався до КП(б)У, з якої згодо виключений.

У 1921 р. направили за кордон на дипломатичну службу(Варшава, Париж, Лондон). У 1922-1923 рр. живе у Берліні, обіймає посаду секретаря генконсульства УСРР у Німеччині.

По поверненні в Україну, влітку 1923 року, оселяється у Харкові. Відвідує засідання «Гарту», невдовзі стає співзасновником ВАПЛІТЕ.

Згодом через ВАПЛІТЕ зближується з ВУФКУ, але у Харкові у той час єдиним драматичним мистецтвом був театр, а Довженка театр не цікавив.

З 1925 року р. стажист по агітфільму «Червона Армія».

Від'їжджає до Одеси закінчувати фільм, де влаштовується режисером на кінофабриці. У 1926 р. створив за своїми сценаріями перші фільми «Вася-реформатор» і «Ягідка кохання».

Перший серйозний успіх прийшов у 1929 році після виходу на екрани фільму «Звенигора». «Звенигора» була сенсацією 1928 року, але водночас це був початок особистої трагедії Довженка — за цю стрічку, та згодом за фільм «Земля» його будуть постійно звинувачувати у буржуазному націоналізмі.

У 1930р. одружується з акторкою Юлією Солнцевою.

У 1933р. переїздить до Москви, а потім на Далекий Схід.

У 1935р. нагороджують орденом Леніна.

На початку війни потрапляє в Уфу та до Ашхабаду. Іде добровольцем на війну, як кореспондент газети «Красная армия».

У 1943р. завершує кіноповість «Україна в огні», яку Сталін заборонив.

До останніх днів живе в Москві, працює на «Мосфільмі».

25 листопада 1956р. помер у Москві.

«Щоденник» – джерело історії життя О. Довженка і трагічної доби»

Свій «Щоденник» О. П. Довженко розпочав вести під час війни. З його сторінок перед нами постає справжній митець, патріот. Як відомо, щоденники належать до епістолярного типу творів. І за життя письменників вони, як правило, не публікуються.

Слово «езотеричний» означає той, що містить внутрішній, глибинний або таємний, прихований зміст:

О. Галич виділяє такі ознаки щоденника: відсутність єдиного сюжету, спільного ідейного змісту, розрізненість, різностильовість записів. Норма цього

жанру — уривчастість оповіді, наявність якоїсь недомовленості. Особливістю Довженкового «Щоденника» є те, що в цій глибоко особистій речі ми не знаходимо розповіді про власне життя. Тут — роздуми про долю різного народу, про те, як допомогти йому в трагічний час, як застерегти від помилок.

Уперше «Щоденник» опубліковано у 1962 році в «Литературной газеті» та журналі «Дніпро». Безперечно, це були записи з вилученням тих текстів, які цензура вважала занадто гострими чи необ'єктивними. «Щоденник» вийшов під спільною обкладинкою «Україна в огні».

Сто п'ятдесят папок Довженкового архіву відкрили лише у 2013 р. Та частина «Щоденників», яка писана в повоєнний час, не менш трагічна, ніж «Щоденник» воєнний.

Чимало записів письменника лягло в основу творів «Україна в огні», «Зачарована Десна», «Поєма про море», «Ніч перед боєм», «Повість полум'яних літ».

«Щоденник» засвідчив світоглядну кризу Довженка, пошук виходу з неї і віднайдення його.

Зі сторінок «Щоденника» перед нами постає людина, яка бачила далеко й глибоко. Часто погляди митця розбігалися з офіційною точкою зору. Він засуджував тоталітарну систему, яка виховувала кар'єристів і підлабузників, людей підозрілих і недовірливих, що відмовлялися мислити самостійно. Жити в такій атмосфері творчій, мислячій людині було важко.

Багато розповідей про героїзм народу в роки війни. Автор пише про героїчні вчинки всього народу: від дітей до старих дідів.

Митець роздумував над причинами масового зрадництва.

У «Щоденнику» майстерно поєднано авторське начало з публіцистикою.

Публіцистичність — це властивість за значенням публіцистичний (лат. *publicus* — суспільний, народний); сукупність ознак творів, у яких порушено актуальні світоглядні, політичні, духовні природоохоронні, етико-соціальні проблеми сучасності. Невід'ємними ознаками публіцистичності є: пафос, чітка авторська позиція; поєднання абстрактно-логічного й конкретно-образного мислення; злиття емоційного начала з раціональним; науковість прагнення всебічно осмислити явища; художня декларативність, полемічність з уявними

опонентами, документальна точність факту й художня образність, метафоричність стилю, апеляція до образів-символів, вплив на громадську думку; лірико-публіцистичний висновок; філософський, етико-моральний, людинознавчий зміст. Публіцистичність є ознакою художніх творів, написаних під час війни або за складних політичних обставин (наприклад, у момент проголошення незалежності України) чи всенародної небезпеки й горя (наприклад у рік вибуху на ЧАЕС) на дуже важливі й животрепетні теми. До публіцистичних належать оповідання Довженка «Мати», «На колючому дроті», «Перемога», кіноповісті «Україна в огні» й «Повість полум'яних літ».

Головна тема «Щоденника» — Україна. Мотив Довженкової філософії представлений у таких аспектах:

1. Україна гине, її майже нема.
2. Кожен крок відступу буде оплачений великою кров'ю.
3. Порятунком українського народу в добрі і милосерді.
4. Український народ позбавлений історії.
5. Роздуми О. П. Довженка про мистецтво.

4. Виконайте літературний диктант

1. У якій картині О.П.Довженко вперше і востаннє знявся у ролі актора?
2. Назвіть автобіографічний твір О. Довженка про дитячі роки малого Сашка?
3. Який фільм ознаменував народження великого режисера – Довженка?
4. Яка картина, створена Довженком, є першою звуковою?
5. Ким працював Довженко до того, як став режисером?
6. Яку працю Довженка вважають великим і правдивим документом доби?
7. Перший фільм, знятий за власним сценарієм?
8. Сценарій якого фільму визнано ідеологічно неправильним і націоналістичним?
9. Який фільм 1958 року було названо одним із найкращих кінострічок усіх часів і народів?
10. Де народився майбутній митець?
11. Де знайшов свій останній притулок О.Довженко?
12. Яка кіностудія носить ім'я Довженка?

5. Прочитайте кіноповість «Зачарована Десна»!!!(ЗНО)

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

ledishade@ukr.net

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.